

Polityka edukacyjna i prozdrowotna ruchu Lesbian Gay, Bisexual, Transgender (LGBT) w Polsce

Educational and health promotion policies of LGTB groups in Poland

JANUSZ JARTYŚ^{1/}, MAREK BULSA^{2/}

^{1/} Zakład Stosunków Międzynarodowych i Europeistyki, Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego

^{2/} Zakład Socjologii Zdrowia i Zachowań Prozdrowotnych, Instytut Socjologii Uniwersytetu Szczecińskiego

Problem zdrowia psychicznego oraz radzenia sobie w obliczu przemocy psychicznej i fizycznej jest szeroko opisany w literaturze. Podobnie jak kwestia działań profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem zakażeniem wirusem HIV i zachorowaniem na AIDS. Jednak mało znaną kwestią pozostają działania podejmowane w tym zakresie przez ruch LGBT w Polsce. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie działań polityki prozdrowotnej prowadzonej przez ruch LGBT w Polsce w sferze działań edukacyjnych i profilaktycznych kierowanych ku społeczności osób nieheteroseksualnych. Obejmuje on ponadto pomoc prawną i psychologiczną. Autorzy przedstawiają przykłady i metody działań ruchu LGBT w opisywanym powyżej zakresie.

Słowa kluczowe: LGBT, polityka prozdrowotna, polityka edukacyjna, HIV, AIDS

The issue of mental health and coping with psychological and physical violence has been widely discussed in literature, as has the HIV and AIDS prevention. However, few publications have acknowledged the efforts of the Polish LGTB movement in this aspect. The purpose of the paper is to present the Polish LGTB movement health promotion policy and their educational and preventive activities directed towards non-heterosexual people. The paper also provides information about legal and psychological counselling. The authors present the examples and methods of the LGTB community's activities in this field.

Key words: LGTB, health promotion policy, educational policy, HIV, AIDS

© Hygeia Public Health 2015, 50(1): 75-79

www.h-ph.pl

Nadesłano: 3.02.2015

Zakwalifikowano do druku: 07.03.2015

Adres do korespondencji / Address for correspondence

dr Janusz Jartyś

Instytut Politologii i Europeistyki, Uniwersytet Szczeciński

ul. Krakowska 71/79, 71-017 Szczecin

tel. 91 444-32-25, fax 91 444-32-42, e-mail: janujar.eu@gmail.com

Wykaz skrótów

KPH – Kampania Przeciw Homofobii

LGBT (*Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender*) – skrótowiec odnoszący się do lesbijek, gejów, osób biseksualnych oraz osób transgenderycznych jako do całości^{1/}

MSM – (*Men who have Sex with Men*) – mężczyźni utrzymujący stosunki seksualne z mężczyznami

Przed rodzącym się w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia ruchem LGBT w Polsce stały poważne wyzwania. Dotyczyły one przede wszystkim kwestii edukacyjnych wśród społeczeństwa ukształtowanego w konserwatywnej obyczajowo Polsce Ludowej. Przez dziesiątki lat temat praw osób LGBT nie funkcjonował bowiem w przestrzeni społecznej i był tematem tabu. W społeczeństwie krążyło szereg mitów i stereoty-

pów dotyczących gejów i lesbijek. Powszechny był pogląd traktujący homoseksualizm jako zboczenie lub jednostkę chorobową [1]. Osoby LGBT traktowane były w odbiorze społecznym jako główne źródło rozpowszechniania wirusa HIV drogą kontaktów seksualnych. Praktycznie nikt nie zajmował się kwestiami pomocy psychologicznej dla środowiska, któremu trudno było w nietolerancyjnym społeczeństwie zaakceptować własną orientację seksualną i ujawnić ją, czyli dokonać tak zwanego *coming out* [2].

Opisywanymi kwestiami w latach dziewięćdziesiątych XX wieku niezbyt chętnie zajmowały się także partie polityczne, dla których ważniejszym problemem były kwestie gospodarcze w trudnym okresie transformacji ustrojowej. Wyjątki stanowiły partie lewicy z Socjaldemokracją Rzeczypospolitej Polskiej na czele, która pod wpływem Międzynarodówki Socjalistycznej upominała się o prawa lesbijek i gejów. Wspomniane hasła były jednak przyjmowane z uśmiechem przez zdecydowaną większość działaczy ukształtowanego światopoglądowo w konserwatywnym okresie realnego socjalizmu.

^{1/} W ogólnej definicji terminem LGTB określa się ogół osób, które tworzą mniejszości o odmiennej od heteroseksualnej orientacji seksualnej oraz osób o tożsamości płciowej niezgodnej z płcią biologiczną (osoby transgenderyczne i transseksualne).

Powstające w latach dziewięćdziesiątych organizacje broniące praw osób LGTB borykały się więc z szeregiem problemów. Dotyczyły one przede wszystkim kwestii dotarcia do szerokich rzesz społeczeństwa ze sprawami nurtującymi środowisko. Warto przypomnieć, że był to okres, w którym łącza internetowe raczkowały dopiero w Polsce, były kosztowne i niedostępne w rezultacie dla społeczeństwa. Ruch LGBT potrzebował ponadto instytucjonalnej formy działania oraz uporania się z kwestiami finansowymi i lokalowymi.

Sytuacja uległa zmianie na początku obecnego stulecia. Po pierwsze nastąpiły przewartościowania mentalnościowe wraz z wejściem w dorosłe życie kolejnej generacji społeczeństwa. Po drugie aspirująca do akcesji w Unii Europejskiej Polska stawała się państwem coraz bardziej otwartym, a kwestie praw osób LGBT trafiły do przestrzeni społecznej i stały się jednym z istotnych tematów dyskursu społecznego [3]. Po trzecie w Polsce zaczął upowszechniać się Internet, w którym pojawiły się portale społecznościowe o charakterze ogólnym takie, jak facebook, oraz grupujące środowisko LGBT, do których zaliczyć możemy planetromeo czy fellow. Do tego w wirtualnym świecie ukazały się także strony organizacji broniących praw gejów i lesbijek. Po czwarte wraz z powstaniem Kampanii Przeciw Homofobii (KPH) ruch LGBT w Polsce zyskał formę instytucjonalną o zasięgu ogólnopolskim, która dała możliwość prowadzenia skutecznej polityki edukacyjnej i prozdrowotnej w środowisku osób homo- i biseksualnych. Powstała organizacja przystąpiła do akcji promocyjnej na szeroką skalę [4].

W ramach prowadzonej działalności KPH wydaje od 2001 roku raporty dotyczące sytuacji społecznej osób LGBT w Polsce [5]. Umieszczone są w nich między innymi przykłady dyskryminacji osób nieheteroseksualnych. Można także ujrzeć w nich stosunek poszczególnych grup społecznych oraz przedstawicieli życia publicznego do osób homo- i biseksualnych. Pomimo zmian świadomości społecznej w raportach organizacji widoczne są przykłady stereotypów odnoszących się do środowiska LGBT. Ponadto istotny element opracowań zajmują kwestie związane z polityką prozdrowotną i profilaktyką dotyczącą środowiska gejów i lesbijek. Dotyczą one kilku kluczowych zagadnień stanowiących istotne problemy w życiu osób nieheteroseksualnych.

Po pierwsze KPH dba o higienę psychiczną osób LGBT udzielając wsparcia w rozwiązywaniu różnorodnych problemów psychologicznych. Przede wszystkim skierowana jest ona do osób homo- i biseksualnych doświadczających przemocy z powodu swojej orientacji, zarówno tej o charakterze psychicznym, jak i fizycznym. Raporty KPH od wielu lat podają przykłady agresji i tak zwanego języka nienawiści wobec osób LGBT. Wspominają o niej także inne raporty. Oprócz danych zawartych w raporcie Rzecznika Praw Obywatelskich

RP warto podkreślić, że na ten problem zwracają uwagę organizacje broniące praw człowieka takie, jak Amnesty International [6]. Przemoc skierowana ku osobom nieheteroseksualnym przybiera różne formy i dotyczy wielu aspektów życia. Łączy się ona z przejawami nietolerancji wobec osób LGBT. Wedle danych zawartych w raportach KPH przedstawionych Rzecznikowi Praw Obywatelskich aż 47,9% ankietowanych doświadczyło przemocy fizycznej kilkakrotnie. Przejawia się ona między innymi uderzeniami, szarpaniem, kopaniem i zaczepkami seksualnymi naruszającymi nietykliwość cielesną. Do aktów przemocy dochodzi przede wszystkim w miejscach publicznych, w szkołach, sklepach, czy miejscach zamieszkania [7].

Kolejnym zagadnieniem jest pomoc psychologiczna, która jest niezbędna w przypadkach przemocy słownej. Posiada ona przede wszystkim charakter werbalny i odnosi się do zjawiska mowy nienawiści. Takiej formy przemocy doświadczyło około 75% osób ankietowanych w raportach organizacji broniących praw gejów i lesbijek. Osoby nieheteroseksualne są często słownie wyzywane, straszone i poniżane. Używa się wobec nich słów uznanych powszechnie za obelżywe i określających ich orientację w sposób pejoratywny, obraźliwy, czy wulgarny. Niestety wśród określeń funkcjonujących wobec osób LGBT funkcjonują w obiegu społecznym takie określenia, jak: „pedał”, „lesba”, czy „pederasta”. Również wraz z rozwojem języka polskiego pojawiły się nowe określenia dotyczące osób LGBT takie, jak „ciepła”, „ciepły”, czy „homuś”.

KPH i działające regionalnie stowarzyszenia broniące praw osób LGBT starają się pomóc osobom pokrzywdzonym przemocą fizyczną i psychiczną także pod względem prawnym [8]. Wraz z wrastającą świadomością prawną wśród osób LGBT pomoc ta daje pozytywne efekty. Najlepszym przykładem jest znany medialnie w Polsce przypadek Ryszarda Giersza, który skierował do sądu pozew przeciwko swojej sąsiadce z miejscowości Wolin w województwie zachodniopomorskim [9]. Powodem skierowania wniosku przeciw sąsiadce Annie Sz. było publiczne lżenie Ryszarda Giersza. Latem 2008 roku w sklepie spożywczym w miejscowości Wolin sąsiadka Ryszarda Giersza w obecności innych klientów stwierdziła: „Przyprowadził sobie pedała pedała” [9]. Potem wielokrotnie obrażała go stwierdzając, że widziała jak: „pedały idą się r...ć do parku” [9]. Mimo, że Anna Sz. przez cały czas trwania procesu uważała się za niewinną, to 3 sierpnia 2009 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie uznał ją winną i skazał na zapłacenie Ryszardowi Gierszowi 15 tysięcy złotych zadośćuczynienia oraz pokrycie kosztów sądowych. Jak podkreślała w uzasadnieniu wyroku sędzia Urszula Chmielewska, każdy ma prawo dla ochrony swojej godności i ochrony życia prywatnego. Ma prawo do normalnego życia w społeczeństwie i do tego by nie wytykać mu jego orientacji. Słowo „pedał”

jest słowem obraźliwym w kontekście, w którym Anna Sz. go użyła. Służył on ubliżeniu sąsiadowi. Po ogłoszeniu wyroku Ryszard Giersz wyraźnie wzruszony mówił dziennikarzom: „Bardzo się cieszę. Jestem normalnym człowiekiem i chcę tylko spokojnie żyć z moim partnerem. Ostatnie pół roku zupełnie mnie wykończyło. Mam nadzieję, że Sz. wreszcie przestanie się wtrącać i ubliżać nam na każdym kroku... ani przez chwilę nie żałowałem, że zdecydowałem się na proces. Mam nadzieję, że taki wyrok sprawi, że ludzie staną się bardziej tolerancyjni i zanim obrażą kogoś kto jest inny dwa razy się zastanowią” [9]. Z wyroku sądu I instancji swojego zadowolenia nie ukrywał także Robert Biedroń z KPH: „Dla nas to bardzo ważny wyrok. To nie była walka o pieniądze tylko o godność. I to nie tego jednego człowieka, ale wszystkich homoseksualistów. Jesteśmy mu wdzięczni za odwagę, za to, że się zdecydował ujawnić twarz i pokazać wszystkim, że dość ponizania. Obrażanie gejów i lesbijek jest w Polsce powszechne, ale wierzę, że teraz, kiedy sąd przestał traktować nas jak obywateli drugiej kategorii, społeczeństwo też przestanie” [9].

Opisywana sprawa sądowa z powodu apelacji złożonej przez Annę Sz. trafiła do sądu drugiej instancji. Sąsiadka Ryszarda Giersza próbowała udowodnić, że oparł się on na zeznaniach świadków, z którymi łączą go relacje osobiste. Ponadto powołała biegłego rzeczoznawcę celem zbadania znaczenia słowa „pedał”. Obie argumentacje Anny Sz. sąd drugiej instancji odrzucił i utrzymał w mocy wyrok sądu pierwszej instancji. Z uwagi na sytuację materialną pozwanej obniżył jednak wysokość odszkodowania do kwoty 5 tysięcy złotych. Po ogłoszeniu wyroku Ryszard Giersz w taki oto sposób skomentował werdykt sądu: „To nie ja wygrałem, to wygrało społeczeństwo gejowskie. Wczoraj drugi raz uwierzyłem w sprawiedliwość. Cieszę się, że taki wyrok zapadł, nie możemy dać się poniżać drugiej osobie. Każdy ma swoją godność! I nie chodziło o pieniądze – i tak będą przeznaczone na cele charytatywne, ale chodziło o sam fakt wyzwisk. Chcę bardzo podziękować osobom, które mnie wspierały w czasie procesu, a w szczególności mojej pełnomocniczce A nieszce Stach, która się podjęła sprawy i była ze mną cały czas w sądzie” [9].

Przedstawiona powyżej sprawa, która zyskała rozgłos w środowisku LGTB oraz w ogólnopolskich mediach, wykazuje coraz większą świadomość prawną osób nieheteroseksualnych. Z pewnością opisywane zdarzenie nie posiadałoby takiego efektu, gdyby nie prowadzona przez lata akcja Kampanii Przeciw Homofobii „Moje prawa” oraz „Bezpieczniej Razem” [10]. W ramach prowadzonych akcji edukacyjnych pomocy osobom LGBT udziela grupa prawna. W konsekwencji ich działań zainteresowane osoby mogą zasięgnąć opinii oraz poznać sytuację prawną osób nieheteroseksualnych. Ważnym elementem edukacji prawnej

jest poznanie również sytuacji prawnej osób LGBT w innych państwach europejskich oraz szerokiego antydyskryminacyjnego dorobku Unii Europejskiej. Istotną rolę w tym zakresie ogrywa ponadto biblioteka KPH z licznymi opracowaniami prawnymi [11]. Ponadto organizacja promuje akcję zgłaszania przejawów niedyskryminacji, przypadków pobic i szkalowania osób nieheteroseksualnych [12]. Ma ona na celu aktywizację społeczeństwa i reakcji na akty przemocy słownej i fizycznej względem osób LGBT. Przyświeca jej słynny cytat niemieckiego pastora luterańskiego i działacza antynazistowskiego Martina Niemoellera: „Kiedy przyszli po komunistów, nie reagowałem, bo nie byłem komunistą. Kiedy przyszli po Żydów nie reagowałem, bo nie byłem Żydem. Kiedy przyszli po Świadków Jehowy nie reagowałem, bo nie byłem Świadkiem Jehowy. Kiedy przyszli po katolików nie reagowałem, bo byłem protestantem. Kiedy przyszli po mnie nie było nikogo, kto mógłby reagować” [13]. Jak pokazuje opisany powyżej przypadek Ryszarda Giersza prowadzone przez KPH akcje przynoszą efekty.

Interesującą kwestią jest ponadto odbiór społeczny procesu sądowego, który wytoczył Annie Sz. Ryszard Giersz. Według jego pełnomocniczki Agnieszki Stach współpracującej z działającym w Szczecinie Stowarzyszeniem Równość na Fali, Ryszard Giersz po złożeniu pozwu do sądu przeciw Annie Sz. był szykanowany i wyzywany. W jego stronę padały groźby i leciały kamienie. Z drugiej strony spotkał się on z wieloma wyrazami poparcia i pochwał za odwagę [9]. Taka sytuacja pokazuje, że mowa nienawiści jest ciągle obecna w polskim społeczeństwie. Z drugiej strony jednak można wskazać zmieniającą się mentalność, którą cechuje znacznie większa tolerancja. Przekłada się ona również na dokonywanie różnych wyborów przez mieszkańców. Najlepszym przykładem jest zwycięstwo Roberta Biedronia w drugiej turze wyborów prezydenckich w Słupsku. Zyskał on w drugiej turze wyborów 58,07% głosów wyborców, choć w pierwszej turze otrzymał drugą lokatę i nie jest politykiem pochodzącym z tego miasta. Elekcja ta wskazuje, że część społeczeństwa gotowa jest na zmianę, jeżeli widzi szansę na poprawę warunków życia i rozwój miasta. Nie przeszkadza wówczas wyborcom, że nowy władarz miasta jest wieloletnim działaczem LGBT otwarcie przyznającym się do swojej homoseksualnej orientacji.

Wspomniana pomoc psychologiczna potrzebna jest również osobom młodym [14]. Dotyczy ona kwestii ujawnienia swojej orientacji seksualnej w rodzinie i akceptacji przez rodziców. Jak podają raporty KPH bywa, że osoby nieheteroseksualne wobec braku akceptacji ich orientacji przez najbliższych są często zmuszane do opuszczenia domu rodzinnego, a w konsekwencji nawet miasta i kraju [15]. Taka sytuacja spowodowana często czynnikami kulturowymi i brakiem stosownej wiedzy dotyczącej osób LGBT naraża

wspomniane osoby na stres [16]. W konsekwencji sytuacje takie narażają osoby nieheteroseksualne na stany lękowe, doznanie depresji, myśli samobójcze, oraz nadużywanie środków psychotropowych i uspakajających. Kolejnym problemem jest nękanie lesbijek i gejów przez rówieśników na terenie szkoły lub uczelni oraz trudności w akceptacji i zrozumieniu swojej orientacji seksualnej [17]. Pomoc udzielana jest podczas spotkań z psychologiem w siedzibie Kampanii Przeciw Homofobii. Stosownych informacji i odpowiedzi na nurtujące pytania można uzyskać ponadto drogą mailową. Organizacja prowadzi ponadto cykl szkoleń dla osób zajmujących się zawodowo wsparciem dla osób ze środowiska, podczas których mogą oni zwiększyć swoje kompetencje zawodowe w czasie pracy z osobami nieheteroseksualnymi. Odbywają się one cyklicznie w większych ośrodkach miejskich kraju. Szczególnie gorąco zapraszani są na nie psychologowie pracujący w Ośrodkach Interwencji Kryzysowej. Podczas prowadzonych zajęć uczestnicy mogą zapoznać się i poszerzyć swoje wiedzę o osobach LGBT i nurtujących ich problemach. Szlachetna i bardzo potrzebna pomoc posiada jednak swoje ograniczenia. Nie trudno zauważyć, że ogranicza się do dużych ośrodków miejskich, w których działały uprzednio organizacje regionalne KPH, a po zmianie struktury organizacyjnej funkcję tę przyjęły stowarzyszenia regionalne broniące praw osób nieheteroseksualnych. Zupełnie inaczej sytuacja wygląda w mniejszych miasteczkach i wsiach, gdzie często osoby LGBT pozbawione są jakiegokolwiek wsparcia psychologicznego, a przyznanie się do własnej orientacji seksualnej przed samym sobą i otoczeniem jest zdecydowanie trudniejsze, niż w dużych aglomeracjach miejskich. Dzieje się tak z kilku powodów. Po pierwsze w wyniku przeobrażeń mentalnościowych zachodzących w społeczeństwie osoby LGBT w dużych ośrodkach miejskich są bardziej akceptowane. Wynika to z między innymi z większego skupiska młodego pokolenia, szczególnie o charakterze akademickim, większej otwartości mieszkańców będącej efektem szerszego dostępu do informacji oraz zmieniającej się struktury społecznej. Ponadto w głównych aglomeracjach miejskich istnieją kluby i puby, w których spotykają się osoby LGBT nazwane potocznie w środowisku „branżowymi”. Stanowią one nie tylko miejsce rozrywki, ale przede wszystkim spotkań, wymiany doświadczeń i podzielenia się nurtującymi problemami. Poza tym w aglomeracjach miejskich istnieją stowarzyszenia zajmujące się pomocą dla osób LGBT. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że ich skład osobowy i prowadzona działalność posiada różną aktywność. Bardzo często borykają się one z problemami natury finansowej i lokalowej, a mimo podjętych działań i ogromu włożonej pracy jest często niezauważalna społecznie. Sytuacja taka i tak jest o wiele lepsza, niż na prowincji, gdzie osoby LGBT mogą często liczyć tylko na jakiegokolwiek wsparcie

za pośrednictwem Internetu. W tym względzie poza opisywanym już mailowym kontaktem z psychologiem KPH bardzo istotnym elementem są wydawnictwa Kampanii Przeciw Homofobii – pokaźna biblioteka, w której można zamówić drogą internetową także publikacje dotyczące kwestii psychologicznych.

Istotnym elementem polityki prozdrowotnej ruchu LGBT na świecie jest działalność profilaktyczna przeciw zakażeniom wirusem HIV [18]. W Polsce KPH przywiązuje ponadto dużą wagę do edukacji mającej na celu propagowanie bezpiecznego seksu wśród środowiska LGTB w ramach prowadzonej akcji „Czerwony kapturek”. Organizacja przypomina podczas jej trwania, że stosowanie prezerwatyw zmniejsza możliwość zakażenia się wirusem HIV i innymi chorobami wenerycznymi. Akcja ta w sposób szczególnie propagowana jest w letnim, wakacyjnym okresie, który – z uwagi na klimat – sprzyja przygodnym kontaktom seksualnym. O stosowaniu prezerwatyw przez cały rok przypomina hasło lansowane przez organizację „Sezon na gumy przez cały rok” [19]. Ta ogólnopolska kampania informacyjna propagowała zasady bezpiecznego seksu wśród osób LGTB niezależnie od pory roku. KPH informuje ponadto o możliwości otrzymania darmowych prezerwatyw w wybranych klubach w Warszawie. Kwestie związane z propagowaniem bezpiecznych zachowań seksualnych widoczne są także na gejskich portalach towarzysko-randkowych takich, jak planetromeo i fellow. Prowadzone działania współgrają z kwestią monitoringu zakażeń wirusem HIV, którą od lat prowadzi Kampania Przeciw Homofobii. W wydawanych raportach monitoruje ona wzrost lub spadek zakażeń w skali kraju oraz zgłasza uwagi w tym zakresie. W ostatnim opublikowanym dokumencie organizacja podaje, że do końca 2011 roku wykryto 15298 przypadków zakażenia wirusem, w tym na przestrzeni 2009-2011 było ich 4016. Spośród podanej liczby 417 przypadków stanowiących 10,4% ogólnych zakażeń stanowili mężczyźni utrzymujący stosunki seksualne z innymi mężczyznami. KPH i inne organizacje z niepokojem zauważa wzrost zakażeń wirusem HIV w opisywanej grupie badawczej na przestrzeni ostatnich lat. Jednocześnie zwraca uwagę na brak wystarczających informacji podanych przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny. Zdaniem organizacji przedstawiony obraz nie jest w pełni wiarygodny z uwagi na częsty brak podania wiadomości o drodze zakażenia. W raporcie o sytuacji społecznej za lata 2010 i 2011 podkreśla się, że w opisywanej kwestii dane były następujące: w 2008 r. – 85% zgłoszeń, w 2009 r. – 76% zgłoszeń, w 2010 r. – 81% i w 2011 r. – 73% zgłoszeń. Słuszny skądinąd postulat organizacji pomógłby w istocie na klasyfikację drogi zakażeń i podjęcie w tym zakresie akcji profilaktycznej i edukacyjnej wśród wszystkich mieszkańców Polski, niezależnie od orientacji

seksualnej poszczególnych osób. Jednak opisywana luka w danych statystycznych może wynikać z wielu przesłanek: od braku informacji od osoby zakażonej, po brak wiedzy gdzie i w jakiej sytuacji do owego zakażenia doszło. KPH zajmuje się ponadto szeroko pojętą akcją informacyjną dotyczącą metod leczenia osób zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS. Warto przy tej okazji wspomnieć, że za działanie profilaktyczne dotyczące przeciwdziałania zakażeń wirusem HIV i zachorowań na AIDS odpowiada kilka instytucji. Należą do nich: Krajowe Centrum ds. AIDS będące agendą Ministerstwa Zdrowia, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Narodowy Fundusz Zdrowia, wojewodowie będący przedstawicielami rządu oraz jednostki samorządu terytorialnego. Organizacja stwierdza między innymi, że działania profilaktyczne w grupie MSM, czyli mężczyzn utrzymujących stosunki seksualne z mężczyznami, jest niewystarczająca. Podaje przy tym przykłady takich miast, jak Warszawa, Sopot i Kraków,

gdzie sytuację w tym zakresie ratowały środki pochodzące z organizacji pozarządowych. Działaczom LGBT chodzi przede wszystkim o dwie akcje profilaktyczne skierowane do grupy MSM: „*Live. Love Sofer Be! II*” oraz „*Prezerwatywa przedłuża przyjemność*”. Według danych przedstawionych przez autorów raportu na obie wspomniane akcje przeznaczono zbyt małe środki, które ograniczyły zasięg ich oddziaływania [20].

Przedstawione powyżej przykłady działań edukacyjnych i prozdrowotnych ruchu LGBT w Polsce są różnie odbierane przez społeczeństwo. Spotykają się one zarówno z życzliwą postawą, jak i z nieufnością oraz krytyką. Niezależnie jednak od społecznego stosunku do działań KPH nie można odmówić jej wielkiej determinacji i szerokiego wachlarza podjętych problemów. Z pewnością jest organizacją wspierającą środowisko osób nieheteroseksualnych pod względem psychicznym i prozdrowotnym. Ponad dziesięcioletni okres działalności i podjęte problemy wskazują, że jest ona potrzebna osobom LGBT w Polsce.

Piśmiennictwo / References

1. Dąbrowski L, Niemiec S (red). Prawa mniejszości seksualnych – prawami człowieka. Seminarium, marzec 2003. Biblioteczka Pełnomocnika Rządu ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn. Warszawa 2003: 10.
2. Iniewicz G, Grabski B, Mijas M. Zdrowie psychiczne osób homoseksualnych i biseksualnych – rola stresu mniejszościowego. *Psychiatr Pol* 2012, XLVI, 4: 656-657.
3. Jartyś J. Wybrane aspekty przestrzegania europejskich standardów praw człowieka wobec gejów i lesbijek w Polsce. [w:] *Demokratyzacja i prawa człowieka w Europie Środkowo-Wschodniej*. Jartyś J, Staszczuk A (red). ZAPOL, Szczecin 2007: 29-30.
4. Raport o dyskryminacji i nietolerancji ze względu na orientację seksualną w Polsce. Raport 2001. Kampania Przeciw Homofobii, Lambda, Warszawa 2002.
5. Raport o dyskryminacji i nietolerancji ze względu na orientację seksualną w Polsce. Raport 2002. Kampania Przeciw Homofobii, Lambda, Warszawa 2003.
6. Amnesty International 2005: The state of the world's human rights. Amnesty International Publications, London UK 2005:203-204.
7. Zbiór raportów Kampanii Przeciw Homofobii. <http://www.kph.org.pl/images/stories/raporty/raportrpedoapp.pdf> (dostęp: 05.02. 2015).
8. Informacja o działaniach Kampanii Przeciw Homofobii. <http://szczecin.kph.org.pl/> (dostęp: 05.02.2015).
9. Informacja o działaniach prawnych w sprawie Ryszarda Giersza. <http://radioszczecin.pl/1,58550,dzis-wyrok-w-sprawie-ryszarda-giersza> http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,126765,6892821,Precedensowy_wyrok_15_tysiecy_zl_za_pedala_.html (dostęp: 05.02.2015).
10. Raport Stowarzyszenia Kampania Przeciw Homofobii w 2009 roku. Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2010: 28-29.
11. United Nations A/HRC/19/41, General Assembly, Human Right Council. Annual report of the United Nations High Commissioner for Human Right and reports of the Office of the High Commissioner and the Secretary General, Discriminatory laws and practices and acts of violence against individuals based on their sexual orientation and gender identity. November 2011: 1-25.
12. Jabłońska Z, Knut P (red). Prawa osób LGBT w Polsce. Raport z badań nad wdrożeniem Zalecenia CR/Rec (2010)5 Komitetu Ministrów Rady Europy dla Państw Członkowskich w zakresie środków zwalczania dyskryminacji opartej na orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej. Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2012: 7-361.
13. Dokumentation Zentrum Oberer Kohlberg Ulm e.V –KZ-Gedenkstätte, Mitteilungen Heft 50, November 2008:2.
14. Świerszcz J. Lekcja równości. Materiały dla nauczycieli i nauczycielek. Jak rozmawiać o orientacji seksualnej w szkole i wspierać młodzież. Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2013.
15. Winiarska A, Klaus W. Dyskryminacja i nierówne traktowanie jako zjawisko kulturowo-społeczne. *Studia BAS* 2011, 2(26): 9-40.
16. Carroll A, Fernande B. Make It Work, Six steps to effective LGBT human right advocacy, Ilga Europe, Brussels 2010: 135-145.
17. Heading in the Right Direction. A guide book in of LGBT rights in Europe 2011. Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 201: 2-20.
18. Beyrer C, Baral SD. MSM, HIV and the law: The Case of Gay, Bisexual and other Men who have Sex with Men (MSM). Global Commission HIV and the AW Working Paper, 2011: 1-15.
19. Raport z działalności Stowarzyszenia Kampania Przeciw Homofobii w 2008 roku. Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2009: 18-19.
20. Makuchowska M, Pawłęga M (red). Sytuacja społeczna osób LGTB. Raport za lata 2010 i 2011. Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2012:203-209.